

Laurențiu ȘOITU

NODURI ALE EDUCAȚIEI

DOXOLOGIA
Iași, 2026

*Când în râu mai multă apă ajunge
Decât din cer cade,
Nodurile hrănesc și se dezleagă.*

LUMINA N-ARE NODURI

De ce scriem, cine are nevoie de paginile acestea?

Va găsi cineva răgaz să le citească? Dacă da, ce folos aduc?

Găsesc ei, cititorii, ancore spre sine și alții în râvna urcușului întru rostuirea vieții?

Nu cumva prea mult despre noi vorbim, despre ce credem că știm, uitând cât de mult rătăcim pe lăturalnice drumuri – fără de-a vedea Calea?

Prea des și prea ușor acceptăm lipsa dorului născut doar din Lumină.

Neputințele creșterii se sting în iubirea de Înalt. Nevoia de El arată lumina din Lumină. Bucuria celui mai greu urcuș aduce liniștea meritată. Minunea de a fi găsit firul apei ce vine din Izvorul viu dă răgaz să sorbim din oazele lui arătate nouă ca descoperiri.

Când vom simți răcoarea ce trezește dorința necurmatului urcuș, la sărbătoarea bucuriei vor veni și alții să caute-n mătâni puterea repornirii.

Suntem veniți în lume să ne purtăm crucea trupului și a sufletului dăruită spre a ne înălța. Pe orizontala noastră, cu mâinile întinse – ca ajutor să dăm și să luăm – ne-ntâlnim cu toți

cei trimiși în cale. Aproape ne sunt cei din adâncuri - fixați în rădăcini sfințite de ruga, fapta și nedrămuirea-le jertfă – spre a ne însoți cu-nțelepciunea multimilenară. Din Cel mereu deasupra ne luăm nădejdea, puterea și lumina prin rugăciunea lacrimilor toate.

Crucea trupului ni-i dată să nu uităm de crucificarea Celui ce Învie pentru nemurirea noastră, ce o putem păstra. Când Trupul cel Sfânt se frânge, El nu dispăre. El nu doar învie. Devine nepieritoare hrană vieții, se dăruie ca sânge, din care să bem *tot*. Este izvorul „care Se varsă” continuu pentru toți.

Despre acestea am vrea noi să vorbim. Despre „resursa” în fața căreia nodurile nedorite ale creșterii pălesc, se ofilesc, se veștejesc ca neputincioase stavili pe-un drum prealuminat. Educația persoanei se-nfiripă când *educō, -are* și *educō, -ere* iau înfățișarea *nutririi*, a *râvnirii*, a doririi născute și hrănite nu din ceva, ci de și din Cineva, Care ne iubește pe toți și pe fiecare. *A fi* și *a avea* întru *devenire bună* sunt în sărbătoare când împreună găsim bucuria urcușului pe Muntele Fericirii spre a ni se dezlega limbile și înveșnici iubirea.

Când am descoperit această Iubire, când i-am aflat rădăcinile, hrana, izvorul, sensul unic, ascendent, atunci nodurile – care nu sunt de la altoi pentru înnobilare și înnoire – rămân simple „noduri în papură”¹. Nodurile luminii sunt în noi. Lumina n-are noduri.

¹ Volumul invită la „Dialoguri în trei” (I), mărturisind că Dumnezeu este cu noi – pe când suntem doi, mai mulți ori ne credem singuri –, evocă „Altoiri” (II) al căror nod marchează înnobilări iscate din „Iubiri dincolo de noduri” (III), trece prin „Secvențe. Noduri și înnodări” (IV), oprindu-se în ludice „Noduri în papură” (V).

DIALOGURI ÎN TREI

— Dacă veți publica aceste dialoguri, aş vrea ca acesta să fie primul. Vă asigur că cititorii vor obține „cheia” lecturii celorlalte.

— Vreți să vă promit? Voi face sau nu voi face promisiuni la final. În acest moment nu știu despre ce doriți să vorbim.

— Sper să vă conving. Pornim de la o observație care, la prima vedere, vă privește, dar nu cred că e așa. Când vorbiți cu noi – cu mine, cu altcineva, o persoană sau mai multe – nici privirea, nici tonul, nici ritmul cuvintelor alese nu par a fi doar pentru cei din față. Parcă mai e cineva prezent, nu să vă blocheze, nici să vă aprobe, dar parcă nu vreți să-l supărați.

— Aveți dreptate. E mult de când am fost ajutat să înțeleg că la nici o întâlnire eu nu merg singur. Știți că evoc armatele de oameni ce au trudit la creșterea noastră. Dar dacă nu am reușit să le preiau limbajul, comportamentul, atitudinile superioare, ceva aş vrea să cred că n-am uitat. Ei toți, absolut toți erau credincioși – chiar dacă pe-atunci mărturisirile publice lipseau. Ei știau că nu poți vorbi uitând că deasupra tuturor este Cuvântul-Dumnezeu. Când vom fi întrebat și noi de ce (vorbind) nu se opresc la relația dintre noi și ei, i-am auzit spunând că toate se raportează la ceva Înalt și transgenerațional,

cu sens și de transcendent. „Spuneți-i cum vreți: valoare, valoare perenă, valoare absolută, dar nu uitați de ea!” – ne îndemnavă! Noi doi suntem, să zicem, norocoși că ne-am tot regăsit, dar în curând vom vorbi fiecare nu unul despre celălalt, ci despre cum am înțeles să ne raportăm la valori și la Creatorul tuturor. Orice referință la o persoană este însoțită de emoția evocării aceleia care ne-a apropiat de ceva râvnit, de ceva ce ne era străin ori chiar neînțeles ca folositor creșterii permanent bune. Dar nici nu putem uita că numai întâmplarea (tradusă ca „voia lui Dumnezeu”) ne-a ajutat.

— *Vă cred pentru că am dovezi. E o mare diferență și de ton, de inflexiuni ale vocii, care trădează relația ce o aveți cu efemere teme și cu cele permanente.*

— Relația om-lume este prin persoane. Ființarea noastră devine reală prin ceilalți. Nu ne putem percepe existența prin simpla raportare doar la noi. Dacă facem aceasta, e dovada unei grave tulburări – consemnată și în cataloagele medicale. Iubirea nu poate fi pentru sine – „iubirea de sine nu miroase-a bine” (proverb) –, trădează o anomalie în educație sau o dereglare intervenită, o boală. Înțelegerea ei și a pericolului, care pândește pe oricine, apare atunci când conștientizăm că binele fiecăruia este doar un dar, abia *mai binele*, cu efecte și asupra altora, devine – e pe cale să fie și – merit. Uimirea cea reală este dacă reușim să nu alunecăm din bine înspre rău și din rău în cel mai rău. E nevoie „să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte”, zice Arhanghelul!

— *Această posibilă coborâre din rău spre mai rău este uitată. Nici nu am auzit vorbindu-se despre ea. De regulă vorbim despre bine și rău – cu gândul că răul nu ne poate viza pe noi.*

— Această limitare, să-mi fie iertat, cred că (în mintea noastră) ne face să ne considerăm mai puțin vinovați. E mai simplu să spunem „e bine/ e rău” decât să mergem prin toate gradele de comparație, la nivelul cărora ne putem descoperi fie neatenția, fie refuzul de a lua în seamă pericolele. De regulă, dacă e bine, zicem că ni se cuvenea, iar pentru rău dăm și cu barda n cer. Uităm că, deseori, nu putem avea nici o vină și nici un merit pentru ceea ce avem. Conștientizând acest adevăr, vom lua aminte la tot ce urmează și nu vom uita că, pe calea ce-o urmăm, singuri nu suntem. Așa se explică de ce unor persoane le e bine, fără să fi săvârșit nimic, ci s-au născut în familii care au posibilitatea binelui sau a foarte binelui, iar altele nimeresc în rău de la naștere. O mențiune se cuvine: nici unul dintre cei doi nou-născuți nu știe despre bine și rău. O vreme se simt la fel. Cei mari le vor spune, dar și atunci vor exista raportări diferite de ale altora. Mulți „fericiți” pot să nu guste asta și destui „obidiți” sunt mai aproape de liniștea aducătoare de pace.

— *Iertați, ar fi bine să ne simțim vinovați de starea de bine, să considerăm că nu o merităm?*

— Nici vorbă. Darul primit prin naștere e o punte, o treaptă pentru a ajunge la celălalt, ceilalți. În absența unor calități primite prin naștere, de care nu ai motive să fii lăudat, nu te poți manifesta. Dar dacă o poți face este tocmai pentru că abia în relația cu ceilalți le-ai descoperit. Ba se poate spune că ei ți le-au evidențiat ca folositoare la întâlnirile comune. Fericirea persoanei vine din fericirea altora. Dacă ai putut fi de folos cuiva, atunci este momentul în care îți găsești rostul, atunci te bucuri că ești și îți dorești să nu se întrerupă acele clipe. Așa apare motivația devoțiunii, a efortului, a neopritei

EDUCAȚIA ÎN SOCIETATEA POSTPANDEMICĂ

— *Cu siguranță, pandemia Covid 19 a rămas reper unic. Nu pot uita că ați scos prima carte în țară consacrată aspectelor educaționale, Covid, colivia noastră⁴, și volumul Școala prin sita Covid⁵, cu o grupă de masteranzi. Cum vă raportați acum la acea etapă?*

— În 2020, James Pappas (1939-2025), pe atunci Președintele executiv IACEHOF, Universitatea Oklahoma, mi-a semnalat o carte a doi profesori (Dede & Richards) de la Universitatea Harvard, *60 de ani de Curriculum: Noi modele pentru învățarea pe durata întregii vieți într-o economie digitală*, unde este analizat potențialul și provocarea învățării online⁶, cu menționarea câtorva idei importante pentru etapa post virus Covid19: Certitudinea: *haosul provocat de pandemie nu va ierta educația la toate nivelurile; Necunoscutul: ceea ce urmează; Întrebarea fundamentală: avem dreptul să așteptăm liniștiți orice?*

⁴ Laurențiu Șoitu, coord., 2020, *Covid, colivia noastră*, Institutul European.

⁵ Laurențiu Șoitu, coord., 2020, *Școala prin sita Covid*, PERFORMANTICA.

⁶ Christopher Dede, John Richards, 2020, *The 60-Year Curriculum New Models for Lifelong Learning in the Digital Economy*, New York, Imprint Routledge, DOI <https://doi.org/10.4324/9781003013617>, eBook ISBN 9781003013617

— *Să înțeleg că se păstrează haosul, necunoscutul amenințător și întrebările fără de răspuns?*

— Da. Cu mențiunea că, în loc de clarificări, sporesc dimensiunile negative. Contextul analizat este raportul dintre economia digitalizată – cu interese prioritare financiare – și școală – axată pe istoria, prezentul și viitorul desăvârșirii persoanei. Decidenții din toate domeniile încă nu înțeleg ori mimează că nu înțeleg când este vorba despre: cât, cum, la ce nivel de formare poate economia să se adreseze direct școlii.

— *Deci nu poate fi omisă această legătură dintre școală, economie și noile tehnologii.*

— Mereu a fost așa. Însă economia și tehnologia pot să se adreseze, nu să dicteze! Dacă vor cuceri acest rol de dictator, atunci va aduce falimentul intelectual, moral, spiritual al viitoarelor generații deoarece: Școala și Biserica sunt instituții fundamentale, eterne, perene; mijloacele de producție și învățare s-au perfecționat pentru că a avut cine să gândească sistematic și creativ la ele și la efectele lor, nu doar să le folosească; „erele” tehnologice s-au succedat, pentru că școala a cultivat creierul, a înălțat sufletul, iar știința (dezvoltată tot de și prin școală) a apărat trupul. Desigur, școala, știința și biserica însăși și-au luat fiecare atâta tehnică pe cât le trebuia, inclusiv, pentru a o dezvolta (pe ea) și a o adapta nevoilor vieții sociale, nu invers!

— *Tot ca adevăr este însă și nevoia de permanentă recalificare a absolvenților, care nu pot folosi întregul potențial al noilor tehnologii, modificate repede și radical.*

— La nivelul anului 2020, în SUA, formatorii corporatiști sugerau că trebuie recalificați între 20 și 30 de milioane de angajați. Era clar că o vor și face, cât de repede și de bine

vor. Unde? În școli. De ce? Pentru că ei provin tot din școli sau instituții care se bazează pe elementele de pregătire fundamentală, de bază. Li se vor adăuga noi competențe tehnice și atât. În fapt, la cifrele lor de școlarizare, de 12 milioane studenți, vor recalifica mai puțin decât echivalentul a trei promoții. Trei promoții dintre cele peste 40, care sunt active. Școala trimite la muncă oameni care suferă a treia și a patra recalificare. Fără a fi vina școlii sau absolvenților, ci e meritul lor că pot face asta oricând. Despre școală, în glumă specifică spațiului moldav, putem spune că e *divină!* E dumnezeiesc rolul său – creator, mereu vindecător – încărcat cu nezdrușcinată nădejde.

— *Putem accepta că rolul școlii s-a schimbat?*

— Nu. Într-o lucrare publicată recent⁷ se arată cu prisosință, pe baza unei ample și repetate cercetări, că nu. Doar necugetații iubitori de gadgeturi și falșii pedagogi prezintă școala ca loc de joacă, de divertisment, unde profesorii „oferă servicii” de la distanță. Nu înțeleg că școala a fost și va rămâne loc al jocului (de rol) serios, al muncii foarte riguroase, niciodată necontrolate – fiindcă asigură instrucție și educație. Revenind la analiza profesorului James Pappas, acesta, autorii invocați și noi înșine acceptăm rolul diferit al NTI pentru adulți, studenți, masteranzi, doctoranzi, care au deja un picior în producție prin interesul strict pentru profesia aleasă. Nu e la fel în amonte, la liceu, la gimnaziu, primar, grădiniță. Nu există școală *online!* Există *învățare online*, dar nu poate fi generalizată ca formă valabilă oricărei vârste, teme, context, obiectiv. Avem nevoie să ne concentrăm atenția pe dezvoltarea de noi modele teoretice

⁷ P., MISHRA & M.J., KOEHLER, 2006, *Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge*. Teachers College Record, 108(6), pp. 1017-1054; <https://doi.org/10.1111/j.1467-9620.2006.00684.x>.

LACRIMA

Cândva, nu de mult, scriam că *plâng și-mi place!* Nu mai știu care era finalul. Azi caut începutul plânsului meu. Am învățat de la ei: părinții, preotul – care m-a botezat alegându-mi nume –, învățătoarea, profesorii, frații și surorile mai mari, toți ce știau a plânge.

Înainte ca eu să știu ce este lacrima, părinții au gustat-o și pentru mine. Era ritualul săvârșit pentru fiecare copil și unul pentru altul. Din lacrima ce curse pe al lor obraz am văzut doar urma. Aveau prea multe șanțuri.

Lacrima lor m-a învățat că ea curățește. Când uită să curgă, sufletul se-ascunde. Pleacă la noi.

Lacrima lor mi-a spus că fericire există, iar suferința nu moare – așteaptă ascunsă, lăsând loc doar să respiri.

Bucuria reușitei prin lacrimi o vezi, înfrângerile toate în ele se-nchid.

Nesiguranța se-adună și cade prin ea în vindecătoarea credință!